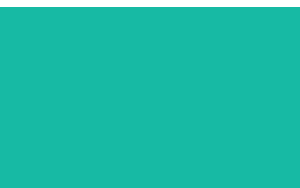

Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

STANOVISKO
KE ZPRÁVĚ O PLNĚNÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY
ZA 1. POLOLETÍ 2022

Nejvyšší kontrolní úřad

Sp. zn.: 277/22-NKU45/374/22

Praha 23. listopadu 2022

STANOVISKO
KE ZPRÁVĚ O PLNĚNÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY
ZA 1. POLOLETÍ 2022

(k sněmovnímu tisku č. 324/0)

(předkládané v souladu s ustanovením § 5 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu)

Předkládá: Miloslav Kala,
prezident Nejvyššího kontrolního úřadu

Stanovisko Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) je rozvrženo do následujících částí:

I.	Úvodní slovo prezidenta NKÚ.....	5
II.	Shrnutí	6
III.	Ekonomický vývoj České republiky.....	7
IV.	Saldo hospodaření státního rozpočtu	10
V.	Příjmy státního rozpočtu.....	12
VI.	Výdaje státního rozpočtu	20
VII.	Výsledky hospodaření územních rozpočtů	26
	Seznam zkratek.....	29

Redakční poznámka:

Redakční uzávěrka pro *Stanovisko ke Zprávě o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí 2022* byla stanovena na 18. října 2022. Hodnoceno bylo primárně období 1. poloviny roku 2022. V materiálu není sjednocen počet desetinných míst, a to z důvodu používání různých zdrojů (některé zdroje uvádějí pouze zaokrouhlená čísla nebo čísla zaokrouhlená na odlišný počet desetinných míst). Dále může v materiálu dojít k drobným odchyvkám hodnot z důvodu zaokrouhlování. V materiálu jsou čísla zaokrouhlená pouze na jedno nebo dvě desetinná místa, avšak NKÚ při výpočtech používá údaje s více desetinnými místy. Z tohoto důvodu se některé uvedené výpočty nemusí shodovat. NKÚ pracuje zejména s daty ze *zpráv o plnění státního rozpočtu České republiky*, z informačního portálu MONITOR, zpráv Českého statistického úřadu a databází Eurostatu.

I. ÚVODNÍ SLOVO PREZIDENTA NKÚ

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

první pololetí roku 2022 bylo z hlediska státního rozpočtu velmi specifické. První tři měsíce hospodařil stát v rozpočtovém provizoriu, což významně ovlivnilo výdajovou stranu rozpočtu. Zároveň se do vývoje státního rozpočtu promítla končící covidová krize a zcela nečekaný nástup nové krize způsobené válkou na Ukrajině se všemi jejími důsledky.

Tím zřejmě pro běžného občana nejcitelnějším důsledkem byl rychlý růst inflace. Její míra v půli roku 2022 dosáhla 16,6 %, což byl čtvrtý nejvyšší cenový nárůst mezi zeměmi EU. Průměr EU převyšovala inflace v ČR o sedm procentních bodů. Tento rozdíl stojí za pozornost zejména ve vztahu k měnové a hospodářské politice v předchozích obdobích. Stejně tak by nemělo uniknout pozornosti detailní srovnání v rámci jednotlivých komodit, kde například u oblečení a obuvi průměr inflace v zemích EU činil 1,6 %, zatímco v ČR dosáhla ve stejném segmentu výše 19,7 %.

Vlivem vysoké inflace rostly příjmy státu – a to nejen ve srovnání s prvním pololetím 2021, ale i ve srovnání s prvním pololetím roku 2019, které ještě nebylo ovlivněno covidovou krizí. Mimořádně silné inflační tlaky se promítly do rozpočtových příjmů především vyšším inkasem daně z přidané hodnoty, které meziročně vzrostlo o 30,4 miliardy korun. Vysoká inflace v kombinaci s přetrvávající nízkou mírou nezaměstnanosti podporují tlak zaměstnanců na zvyšování mezd. V důsledku toho se v 1. pololetí roku 2022 zvýšil výběr pojistného na sociální zabezpečení, a to meziročně o 18,6 miliardy korun.

Výdaje státu v prvním pololetí roku 2022 sice meziročně klesly o 7,9 miliardy korun, nicméně v druhém pololetí lze očekávat jejich značný nárůst. Značně rizikovou výdajovou složkou jsou mandatorní výdaje, především pak dávky důchodového pojištění. Hospodaření důchodového systému končí od ledna 2020 pravidelně v deficitu a v prvním pololetí 2022 tento deficit činil 10,4 miliardy korun.

V tuto chvíli lze další vývoj státního rozpočtu jen těžko predikovat. Řada negativních jevů vyvolaných válkou na Ukrajině, energetickou krizí, migrační vlnou, vysokou inflací atd. tíží výdajovou stranu rozpočtu a vedla vládu v říjnu letošního roku k navýšení rozpočtového schodku o 95 miliard na 375 miliard korun. Je zřejmé, že vláda prozatím rezignovala na konsolidaci veřejných financí. Až k ní přistoupí, bude konsolidace trvat déle, než by bylo nezbytně nutné, i kvůli opatřením, která navyšují mandatorní výdaje státu – ať už jde o plánované zvyšování počtu státních zaměstnanců, zachování minulou vládou schváleného výchovného či návrh zákona o financování obrany.

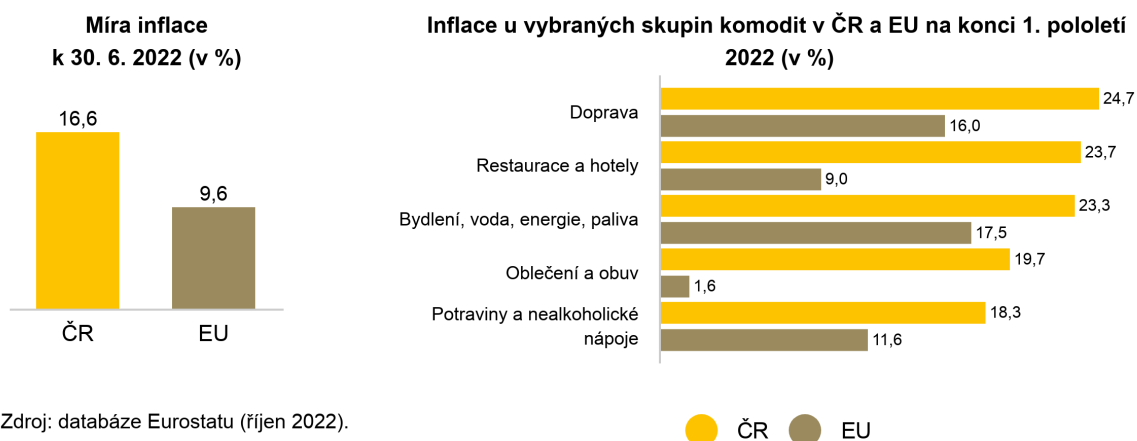
Tato opatření nejsou kryta na příjmové straně rozpočtu. Podle Nejvyššího kontrolního úřadu jsou v současné turbulentní době vhodnější spíše jednorázová opatření než taková, která dlouhodobě zhoršují strukturu veřejných financí. Ty již tak vykazují strukturální deficit přesahující 200 miliard korun ročně, který je bez zásadních reforem veřejného sektoru prakticky neřešitelný.

Miloslav Kala,

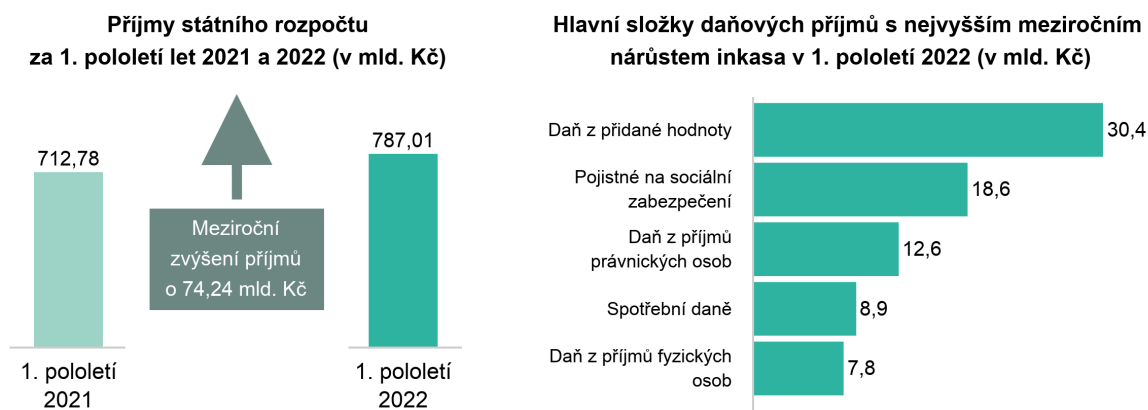
prezident NKÚ

II. SHRNUTÍ

Míra inflace v ČR dosáhla k 30. 6. 2022 na 16,6 %, což byla čtvrtá nejvyšší hodnota mezi zeměmi Evropské unie. Ceny vzrostly napříč celým spotřebním košem, k nejrychlejšímu nárůstu došlo v oblasti dopravy kvůli zvyšování cen pohonných hmot a v oblasti bydlení kvůli rostoucím cenám energií. Významně vzrostly také ceny oděvů, potravin a nealkoholických nápojů.

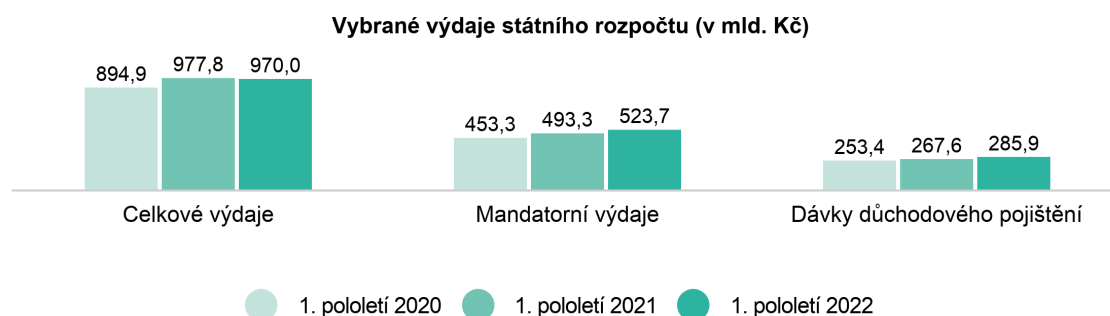

Dosažený ekonomický růst a rychle rostoucí míra inflace v 1. pololetí 2022 se promítly do meziročního zvýšení příjmů státního rozpočtu o 74,24 mld. Kč. Zejména vyšší inkaso daně z přidané hodnoty bylo dosaženo za přispění rostoucích spotřebitelských cen včetně klíčových energetických komodit.

Zdroj: informační portál MONITOR.

Mandatorní výdaje, zejména dávky důchodového pojištění, se stávají i kvůli vysoké míře inflace velmi rizikovou složkou výdajů státního rozpočtu.

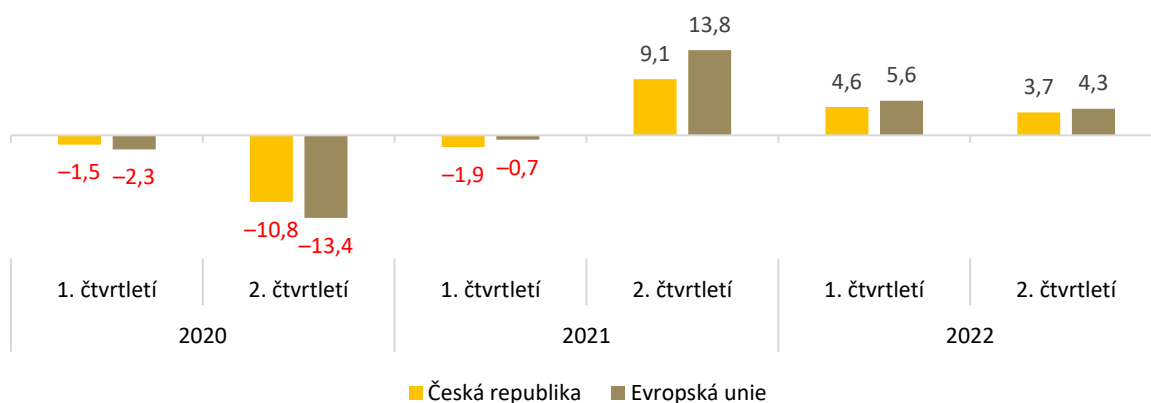

Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí let 2020 až 2022.

III. EKONOMICKÝ VÝVOJ ČESKÉ REPUBLIKY

Česká ekonomika vstupovala do roku 2022 ve fázi oživení a postupného zotavování se z následků epidemie covidu-19, která v předchozích dvou letech negativně ovlivnila celosvětové hospodářství. Hrubý domácí produkt (dále také „HDP“) v prvním čtvrtletí 2022 meziročně vzrostl o 4,6 %. Na tomto nárůstu se nejvíce podílely spotřeba domácností a zvýšená investiční aktivita a zároveň nízká srovnávací základna, jelikož ve stejném období loňského roku byla česká ekonomika silně tlumena vlnou protiepidemických restrikcí, které výrazně omezily obchod i služby.

Graf č. 1: Vývoj hrubého domácího produktu v ČR a v Evropské unii (v %)

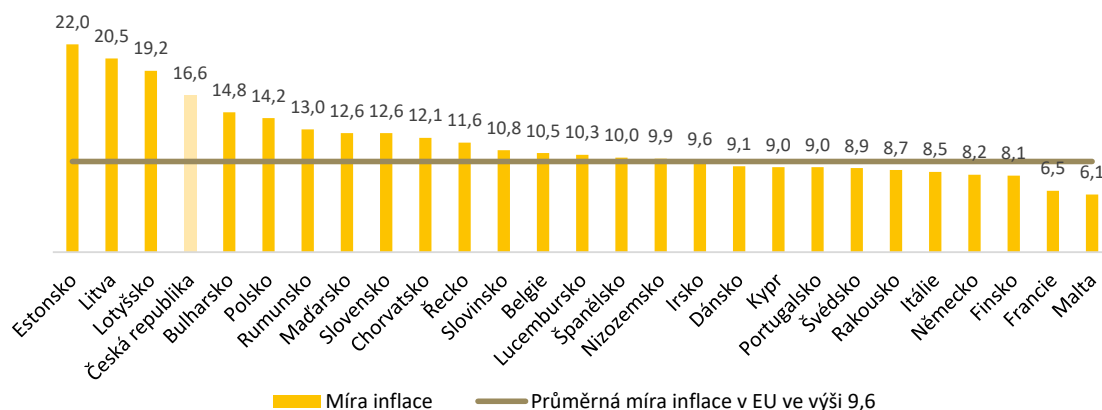

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2022).

Ve druhém čtvrtletí 2022 došlo ke zpomalení růstu HDP o 0,9 p. b. na 3,7 %, a to jak z důvodu vyrušení efektu nízké srovnávací základny minulého období, tak snížením růstu spotřeby domácností způsobeným poklesem jejich reálných příjmů. Podobný trend ve vývoji HDP lze pozorovat i v Evropské unii, kde ve druhém čtvrtletí 2022 také došlo ke zpomalení růstu HDP o 1,3 p. b.

Největší hrozbou pro růst ekonomiky a faktorem, který snižuje životní úroveň obyvatel, je v letošním roce výrazně rostoucí inflace. Její roční míra, vyjádřená harmonizovaným indexem spotřebitelských cen, od února 2022 nabývala dvouciferných hodnot a k 30. 6. 2022 dosáhla 16,6 %, což byl čtvrtý nejvyšší meziroční nárůst cenové hladiny mezi zeměmi Evropské unie. Průměrnou míru inflace v EU ve výši 9,6 % převyšovala inflace v ČR o 7 p. b. a více než pětkrát překračovala horní hranici tolerančního pásma stanoveného jako inflační cíl Českou národní bankou ve výši 3 %.

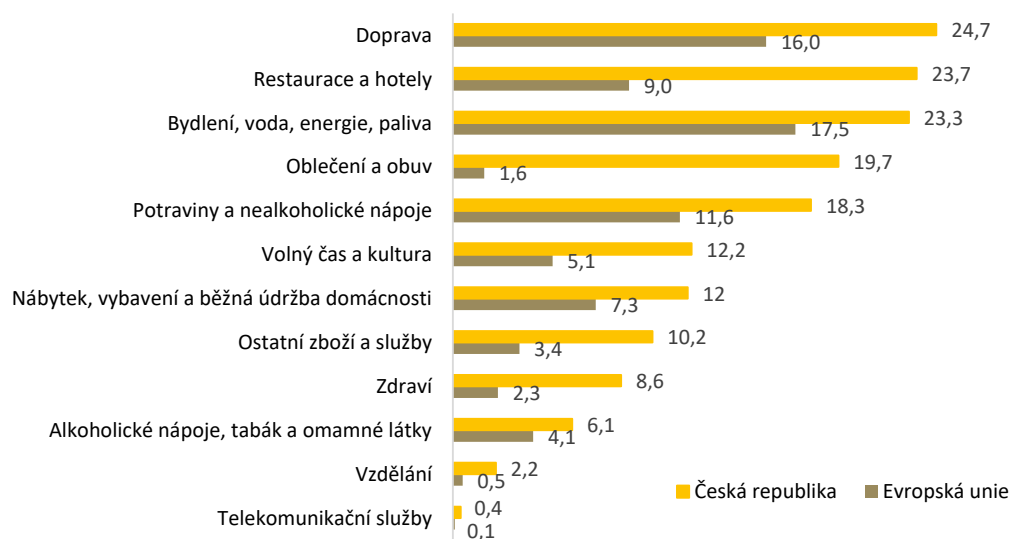
Graf č. 2: Míra inflace na konci 1. pololetí 2022 v zemích Evropské unie (v %)

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2022).

Jak dokládá i následující graf, ke zvyšování cenové hladiny došlo v prvním pololetí napříč celým spotřebním košem. K nejrychlejšímu meziročnímu nárůstu cen docházelo v České republice v oblasti dopravy kvůli zvyšování cen pohonných hmot a v oblasti bydlení prostřednictvím rostoucích cen energií. Významně vzrostly také ceny oděvů, potravin a nealkoholických nápojů.

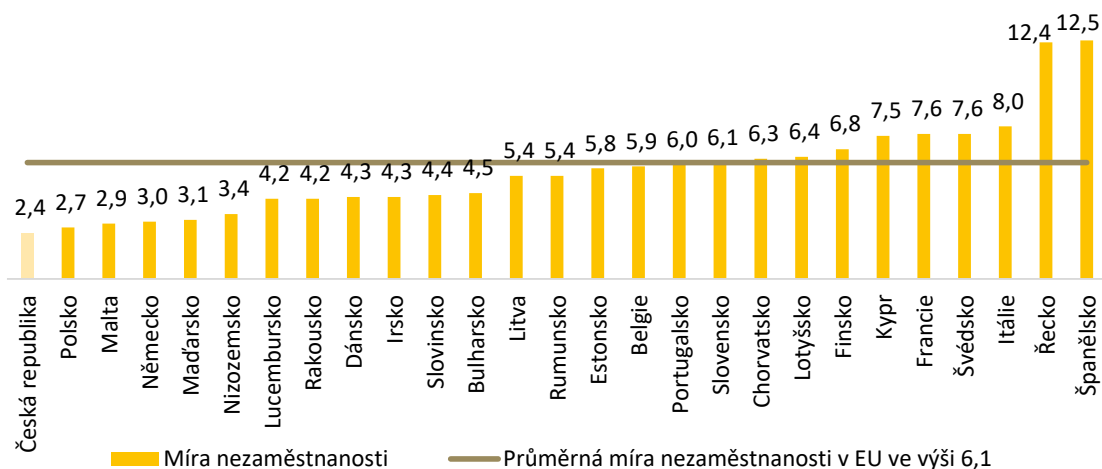
Graf č. 3: Inflace u jednotlivých skupin komodit v ČR a průměru EU na konci 1. pololetí 2022 (v %)

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2022).

Na trhu práce se v prvním pololetí 2022 projevilo ekonomické oživení a Česká republika si udržela první příčku mezi zeměmi Evropské unie s nejnižší mírou nezaměstnanosti ve výši 2,4 %, což bylo o 3,7 p. b. méně, než činil průměr EU. Na pracovním trhu však stále přetrvává nerovnováha v důsledku nedostatku kvalifikované pracovní síly a na tuto skutečnost zatím neměl výrazný vliv ani příchod uprchlíků z Ukrajiny. Nedostatek zaměstnanců je zřejmý napříč všemi odvětvími ekonomiky a představuje významnou bariéru růstu produkce, především ve stavebnictví.

Graf č. 4: Nezaměstnanost na konci 1. pololetí 2022 v zemích Evropské unie (v %)

Zdroj: databáze Eurostatu (říjen 2022).

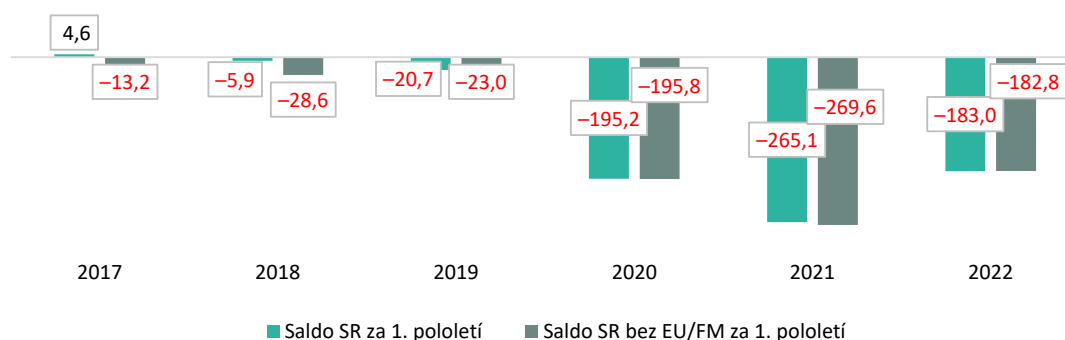
ODHAD VÝVOJE ČESKÉ EKONOMIKY PO ZBYTEK ROKU 2022 JE ZATÍŽEN ŘADOU NEJISTOT, A TO JAK VNĚJŠÍCH, ZPŮSOBENÝCH PŘEDEVŠÍM AGRESÍ RUSKÉ FEDERACE VŮČI UKRAJINĚ, KTERÁ ZPŮSOBILA SKOKOVÝ RŮST CEN ENERGIÍ A DALŠÍCH KOMODIT, PROHLoubENÍM PROBLÉMŮ V GLOBÁLNÍCH DODAVATELSKÝCH ŘETĚZCÍCH A OMEZENÍM ZAHRANIČNÍHO OBCHODU CELKOVĚ, TAK VNITŘNÍCH, VYVOLANÝCH ENORMNÍM MEZIROČNÍM NÁRŮSTEM INFLACE, KTERÁ SE STÁLE ZVYŠOVALA A V ZÁŘÍ DOSÁHLA JIŽ 17,8 %. ZEJMÉNA ROSTOUCÍ CENY ELEKTRICKÉ ENERGIE, PLYNU, POHONNÝCH HMOT A POTRAVIN MAJÍ ZA NÁSLEDEK VÝRAZNÝ PROPAD REÁLNYCH PŘÍJMŮ OBYVATEL, COŽ BUDE MÍT VLIV NA SNÍŽENÍ SPOTŘEBY DOMÁCNOSTÍ, ODKLÁDÁNÍ NÁKUPŮ A INVESTIC. V MAKROEKONOMICKÉ PREDIKCI¹ ZE SRPNA 2022 ODHADUJE MINISTERSTVO FINANČÍ, ŽE VE DRUHÉM POLOLETÍ LETOŠNÍHO ROKU PROJDE ČESKÁ EKONOMIKA Z VÝŠE ZMÍNĚNÝCH DŮVODŮ MÍRNOU RECESÍ, PŘESTO SE PRO ROK 2022 OČEKÁVÁ RŮST HDP O 2,2 %.

¹ Makroekonomická predikce České republiky dostupná na <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/makroekonomika/makroekonomicka-predikce/2022/makroekonomicka-predikce-srpen-2022-48511>.

IV. SALDO HOSPODAŘENÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU

Zákon o státním rozpočtu², který stanovil pro rok 2022 příjmy ve výši 1 613,2 mld. Kč, výdaje ve výši 1 893,2 mld. Kč a deficit ve výši 280,0 mld. Kč, byl schválen až v březnu letošního roku. Do nabytí účinnosti tohoto zákona hospodařila Česká republika v tzv. rozpočtovém provizoriu, což umožňovalo kapitolám státního rozpočtu měsíčně čerpat prostředky pouze v takové výši, která nepřekročila jednu dvanáctinu celkových výdajů kapitoly stanovených zákonem o státním rozpočtu na rok 2021. Dále nemohly kapitoly státního rozpočtu využívat mimorozpočtové zdroje ani nároky z nespotřebovaných výdajů (dále také „NNV“). Došlo také k nižší míře předfinancování subjektů závislých na státním rozpočtu. **Všechny tyto skutečnosti v souvislosti s desetiprocentním meziročním nárůstem příjmů (o 74,2 mld. Kč) a téměř jednoprocenním meziročním poklesem výdajů (o 7,9 mld. Kč) se projevily na výsledném schodku k 30. 6. 2022 ve výši 183 mld. Kč. Tento schodek byl nižší než v prvních pololetích let 2020 i 2021, přesto již o 43 mld. Kč převyšoval svoji alikvotní část.**

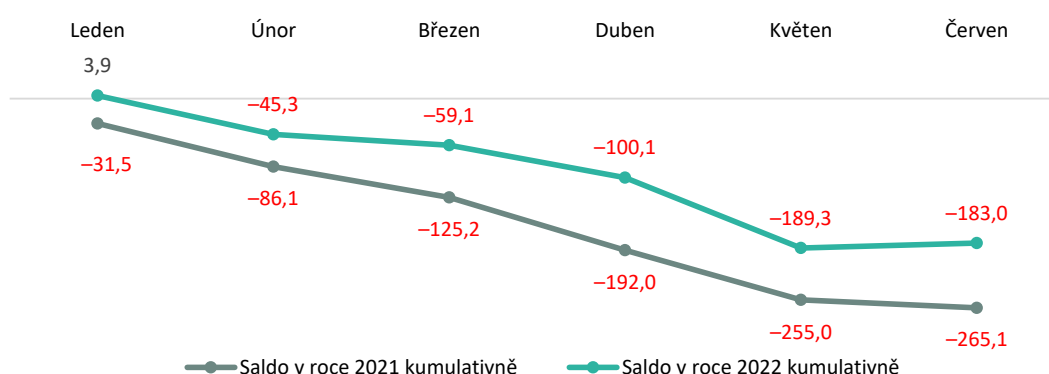
Graf č. 5: Vývoj salda státního rozpočtu za 1. pololetí v letech 2017–2022 (v mld. Kč)

Zdroj: informační portál MONITOR.

Dopad prostředků z EU/FM na celkové saldo byl marginální, stejně jako v předchozích letech. Po očištění o tyto prostředky na příjmové i výdajové straně činilo výsledné saldo 182,8 mld. Kč.

Graf č. 6: Vývoj salda státního rozpočtu v jednotlivých měsících let 2021 a 2022 (v mld. Kč)

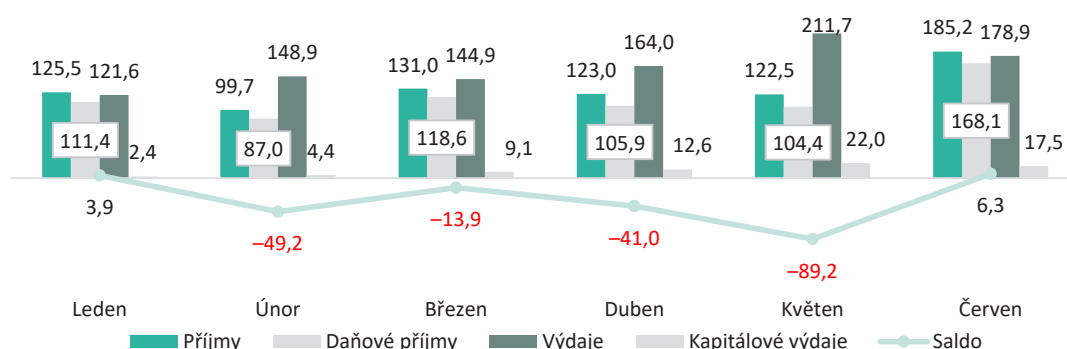
Zdroj: informační portál MONITOR.

² Zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022.

Deficit v prvním pololetí 2022 narůstal pomaleji než v první polovině předchozího roku. Na vyšším meziměsíčním nárůstu se však v loňském roce podílely především masivnější výdaje vyplácené na pomoc s následky protiepidemických restrikcí a také nižší příjmy z důvodu celkového útlumu ekonomiky. Nezanedbatelný při meziročním srovnání je i vliv rozpočtového provizoria v prvních třech měsících letošního roku, které významně omezovalo výši výdajů kapitol státního rozpočtu.

Výše salda v jednotlivých měsících, jak ukazuje i následující graf, byla ovlivněna zejména měsíčním inkasem daňových příjmů. Nižší schodky byly vykázány v měsících, které jsou vymezeny pro platbu významných daní jednotlivými daňovými subjekty. Za červen byl dokonce díky vysokému plnění příjmů (především díky dani z příjmů právnických osob) i přes vysoké výdaje, mezi které patřily dvouměsíční záloha na výplatu platů učitelů a mimořádná valorizace důchodů, vykázán mírný přebytek.

Graf č. 7: Výše příjmů, výdajů, daňových příjmů, kapitálových výdajů a salda v jednotlivých měsících roku 2022 nekumulativně (v mld. Kč)

Zdroj: informační portál MONITOR.

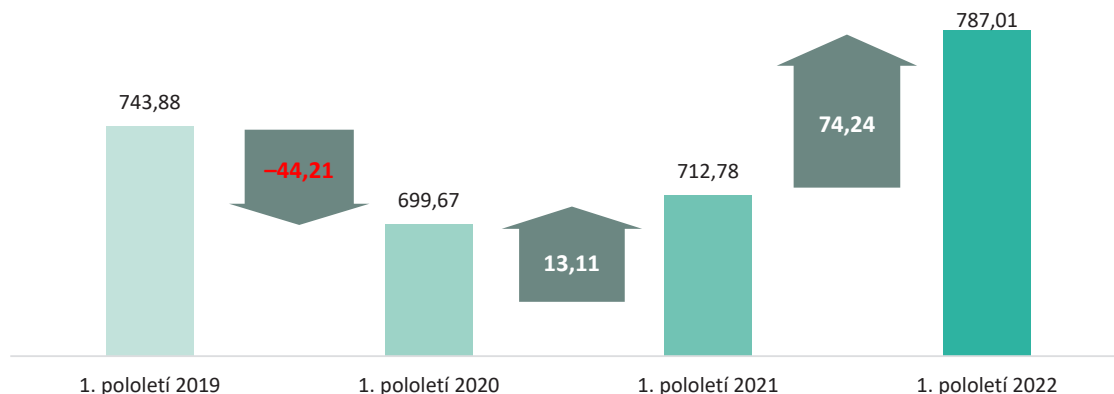
Pozitivně lze hodnotit skutečnost, že se oproti prvnímu pololetí loňského roku podařilo snížit celkové výdaje při zachování růstu výdajů kapitálových. Jejich výše meziročně vzrostla o 8,4 mld. Kč, a to především díky investičním transferům státním fondům.

DALŠÍ VÝVOJ HOSPODAŘENÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU DO KONCE ROKU 2022 LZE OBTÍŽNĚ PREDIKOVAT. ESKALACE KONFLIKTU NA UKRAJINĚ ZE STRANY RUSKÉ FEDERACE S SEBOU NESE ŘADU NEGATIVNÍCH DOPADŮ NA ROZPOČET, OD POTŘEBY VYŠŠÍCH VÝDAJŮ VE FORMĚ HUMANITÁRNÍ POMOCI NEBO DÁVEK NA BYDLENÍ ČI DÁVEK V HMOTNÉ NOUZI, AŽ PO RŮST CEN ENERGIÍ A POHONNÝCH HMOT, KTERÉ PŮSOBÍ NA ZVYŠOVÁNÍ MÍRY INFLACE, COŽ PRODRAŽUJE I BĚŽNÝ PROVOZ STÁTU. KVŮLI TOMUTO NEPŘÍZNIVÉMU VÝVOJI BYLA VLÁDOU PŘEDLOŽENA A DNE 18. 10. 2022 POSLANECKOU SNĚMOVNOU SCHVÁLENA NOVELA ZÁKONA O STÁTNÍM ROZPOČTU, KTERÁ PRO LETOŠNÍ ROK NAVYŠUJE PŘÍJMY NA 1 678,3 MLD. KČ, VÝDAJE NA 2 053,3 MLD. KČ A OČEKÁVANÝ SCHODEK PROHLUBUJE O 95 MLD. KČ NA 375 MLD. KČ. I PŘES RELEVANTNÍ DŮVODY PRO ZMĚNU ROZPOČTU (NAPŘ. KOMPENZACE VYSOKÝCH CEN ENERGIÍ, HUMANITÁRNÍ POMOC) JE EVIDENTNÍ, ŽE VLÁDA PROZATÍM REZIGNOVALA NA KONSOLIDACI VEŘEJNÝCH FINANČÍ. STABILIZACE VEŘEJNÝCH FINANČÍ BUDE TRVAT URČITĚ DÉLE, NEŽ VLÁDA PLÁNOVALA, A TO I KVŮLI NAVRHOVANÝM KROKŮM, KTERÉ V BUDOUCNU DÁLE PROHLUBÍ FISKÁLNÍ NEROVNOVÁHU. JEDNÁ SE O PLÁNOVANÉ ZVYŠOVÁNÍ POČTU STÁTNÍCH ZAMĚSTNANCŮ, ZACHOVÁNÍ MINULOU VLÁDOU SCHVÁLENÉHO VÝCHOVNÉHO, NÁVRH ZÁKONA O FINANCOVÁNÍ OBRANY ATD., A TO BEZ ZAJIŠTĚNÍ ODPOVÍDAJÍCÍCH PŘÍJMŮ. DLE NKÚ BY V SOUČASNÉ DOBĚ BYLO VHODNĚJŠÍ VYUŽÍVAT SPÍŠE JEDNORÁZOVÁ OPATŘENÍ NEŽ TA, KTERÁ ZVYŠUJÍ MANDATORNÍ A KVAZIMANDATORNÍ VÝDAJE A ZHORŠUJÍ STRUKTURU VEŘEJNÝCH FINANČÍ DLOUHODOBĚ.

V. PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU

Příjmy státního rozpočtu za 1. pololetí 2022 dosáhly celkové výše 787,01 mld. Kč, tj. plnění rozpočtu příjmů stanoveného zákonem³ na 48,78 % (schválený rozpočet příjmů činil 1 613,24 mld. Kč). **Ve srovnání s 1. pololetím 2021 došlo ke zvýšení příjmů o 74,24 mld. Kč** a zároveň **plnění příjmů o 43,13 mld. Kč překonalo i úroveň z 1. pololetí roku 2019**, které předcházelo epidemické krizi.

Graf č. 8: Meziroční srovnání příjmů státního rozpočtu za 1. pololetí let 2019 až 2022 (v mld. Kč)

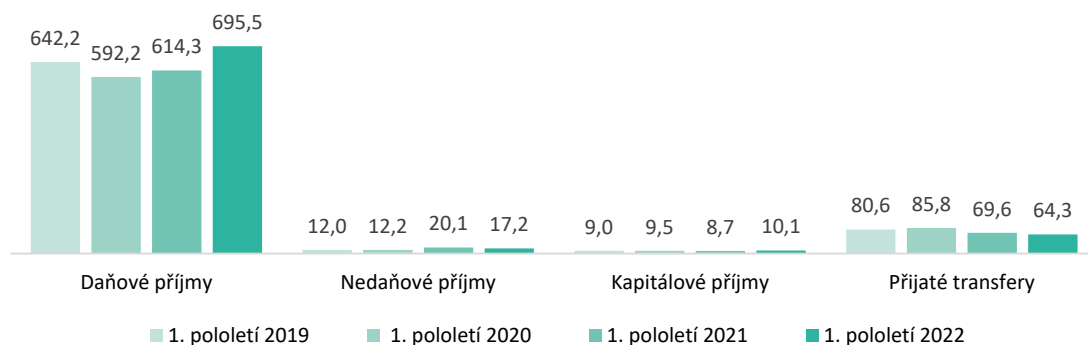

Zdroj: informační portál MONITOR.

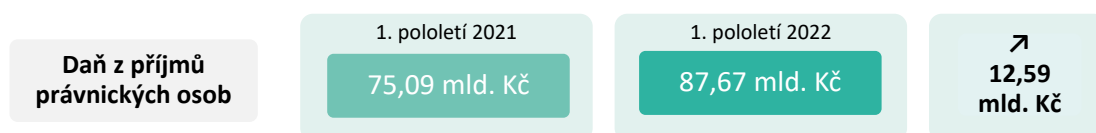
Největší podíl na vyšším plnění příjmů státního rozpočtu v hodnoceném období měly **daňové příjmy, které dosáhly celkové výše 695,5 mld. Kč a meziročně vzrostly o 81,1 mld. Kč**. Mezi hlavními faktory, které ovlivnily takovýto nárůst inkasa daňových příjmů, byly vedle celkového oživení ekonomické aktivity (zvýšená spotřeba domácností, výdaje firem na tvorbu hrubého fixního kapitálu a zásob) především strmě rostoucí spotřebitelské ceny vyvolané mimořádně silnými inflačními tlaky (energetická krize spojená s ruskou agresí na Ukrajině). Tato nová skutečnost se tak rychle projevila „pozitivně“ zejména na vyšším inkasu daně z přidané hodnoty (dále také „DPH“), které meziročně vzrostlo o 30,4 mld. Kč. Dále se na vyšším výběru daňových příjmů podílela dlouhodobě vysoká zaměstnanost s odpovídajícím růstem objemu platů a mezd, což se promítlo do vyššího výběru pojistného na sociální zabezpečení. **Nedaňové příjmy meziročně poklesly o 2,99 mld. Kč**, a to z důvodu jednorázového příjmu z aukce kmitočtů pro rychlé mobilní sítě 5G ve výši 5,6 mld. Kč v loňském roce. Naopak se zvýšily některé příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací, z nichž nejvýznamnější položkou byl příjem z dividend akciové společnosti ČEPS ve výši 2,0 mld. Kč. **Kapitálové příjmy dosáhly meziročně mírného růstu o 1,4 mld. Kč**, na čemž se podílel samotný meziroční růst příjmů z prodeje emisních povolenek o 1,1 mld. Kč související nově i s vyššími cenami emisních povolenek vyvolanými nejistotou na evropském trhu a omezením dovozu energetických surovin. **Na pokračujícím meziročním poklesu příjmů z přijatých transferů o 5,3 mld. Kč** se nejvíce podílel pokles přijatých prostředků z rozpočtu EU/FM z víceletého finančního rámce 2014–2020 o 4,2 mld. Kč. Zároveň nebyl, obdobně jako v hodnoceném období za loňský rok, realizován rozpočtovaný převod prostředků z privatizačního účtu do kapitoly 398 – *Všeobecná pokladní správa* ve výši 13,0 mld. Kč, který v prvních pololetích roku 2019 a 2020 „pozitivně“ ovlivňoval dosažené příjmy z přijatých transferů. Řešení současné nepříznivé situace vyvolané energetickou krizí nabízí vláda v připravované novele zákona o státním rozpočtu na rok 2022, podle níž budou příjmy z přijatých transferů posíleny ve 2. pololetí 2022 o další prostředky ve výši 11 mld. Kč z privatizačního účtu, na kterém jsou k dispozici dividendy z majetkových účastí státu, zejména pak ze společnosti ČEZ, a.s.

3 Zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022.

Graf č. 9: Meziroční srovnání jednotlivých tříd příjmů státního rozpočtu za 1. pololetí let 2019 až 2022 (v mld. Kč)

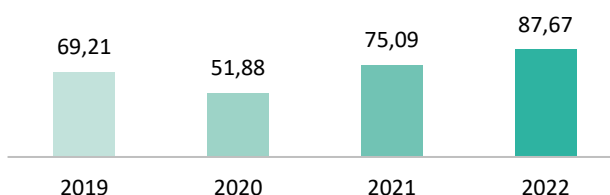

Zdroj: informační portál MONITOR.

Oživení tuzemské ekonomiky ve druhém pololetí roku 2021 po zlepšení epidemické situace přineslo pozvolný ekonomický růst, jenž se promítl do meziročního zvýšení daně z příjmů právnických osob ve výši 12,59 mld. Kč (tj. o 16,75 %). Vyšší inkaso této daně v 1. pololetí 2022 ovlivnila už dříve schválená změna metody tvorby a daňové uznatelnosti technických rezerv pojišťoven, která se projevila ve prospěch státního rozpočtu jako jednorázové inkaso⁴. Pozitivní vliv na výběr této daně

Inkaso daně z příjmů právnických osob za jednotlivá 1. pololetí (v mld. Kč)

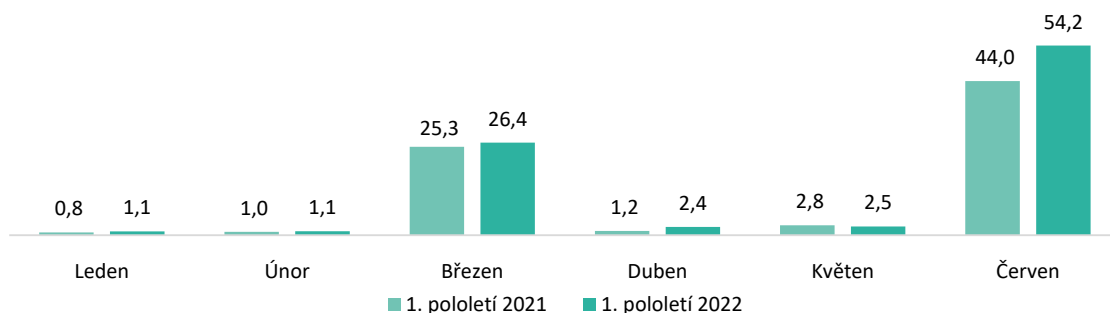

mělo i uvolnění přijatých pravidel Českou národní bankou v bankovním, pojišťovacím a penzijním sektoru, u kterých byla původně pozastavena výplata dividend v předcházejícím zdaňovacím období z důvodu zajištění odolnosti finančního sektoru v době epidemické krize. Důležitým faktorem, který se promítl již v průběhu zdaňovacího období roku 2021, byla i zvyšující se ziskovost klíčových firem v energetickém sektoru (růst cen elektrické energie a plynu na evropském trhu), která se odrazila do inkasa daně v hodnoceném období. Pro další vývoj inkasa daně z příjmů právnických osob v horizontu následujících let bude podstatné, jaké nastavení jednorázových opatření (např. zastropování cen) zajistí stát ve prospěch firem, které v současné době negativně ovlivňuje vysoká míra cen energetických komodit. Výrazné zvýšení vstupních nákladů a riziko poklesu konkurenceschopnosti firem zejména v energeticky náročných odvětvích ekonomiky se může zásadním způsobem promítnout do výběru inkasa této daně v následujícím období. Naopak zvýšení inkasa daně z příjmů právnických osob lze očekávat zejména v odvětví výroby a rozvodu elektřiny nebo v bankovním sektoru.

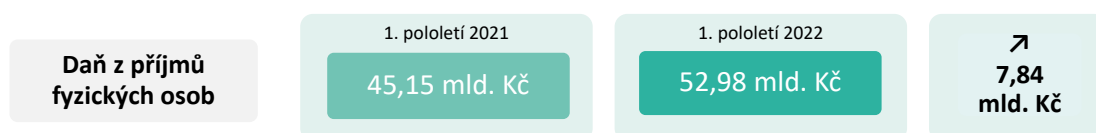
4

Podle důvodové zprávy ke schválenému zákonu č. 609/2020 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti daní a některé další zákony, byl odhadovaný výnos za zdaňovací období roku 2021 a 2022 pro státní rozpočet v celkové výši 7,1 mld. Kč.

Graf č. 10: Inkaso daně z příjmů právnických osob v jednotlivých měsících 1. pololetí let 2021 a 2022 (v mld. Kč)

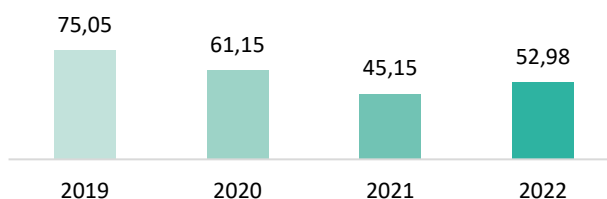
Zdroj: informační portál MONITOR.

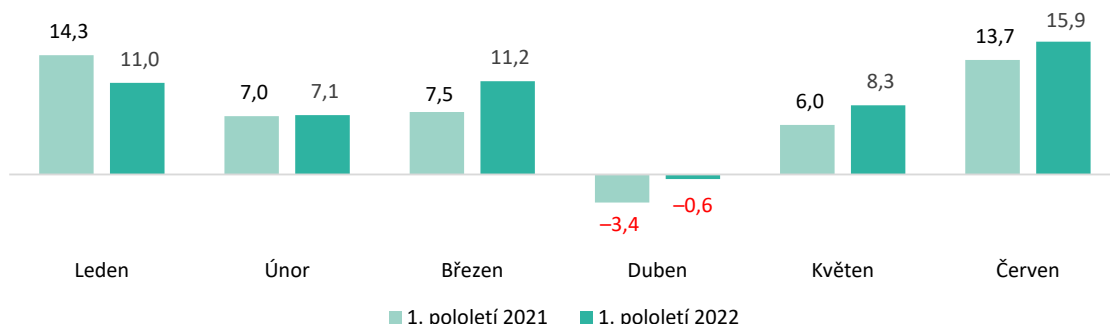
Inkaso daně z příjmů fyzických osob se po vysokém propadu v roce 2021 vyvolaném zrušením superhrubé mzdy meziročně zvýšilo o 7,84 mld. Kč, tj. o 17,4 %. Vyšší výběr této daně byl stále zatížen dobíhající přímou podporou v podobě vyplácení kompenzačního bonusu ve výši 4,1 mld. Kč. Současně na výběr daně do státního rozpočtu negativně působily i dříve schválené zákonné úpravy v podobě snížení podílu příjmů z této daně do státního rozpočtu v rámci rozpočtového určení daní nebo zvýšení slev na dani zastoupené např.

zvýšením slevy na poplatníka, zvýšením daňového zvýhodnění na druhé, třetí a další dítě nebo zrušením stropu pro uplatnění daňového bonusu. Vyššímu meziročnímu růstu inkasa v 1. pololetí 2022 tak napomohla dlouhodobě vysoká zaměstnanost a zvyšování mezd a platů, a to zvláště v soukromém sektoru. V souvislosti s aktuální situací na Ukrajině bylo v ČR průběžně do 30. června 2022 zaměstnáno necelých 85 tisíc nově příchozích občanů z Ukrajiny. Avšak podle uzavřeného druhu pracovního vztahu podléhalo odvodům daně z příjmů fyzických osob méně než 50 % těchto zaměstnanců.

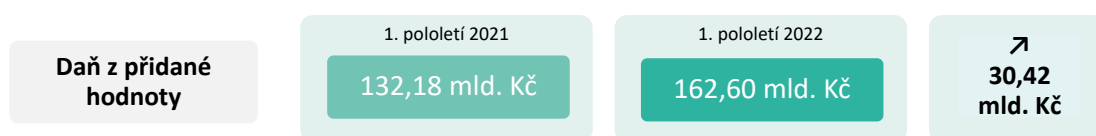
Inkaso daně z příjmů fyzických osob za jednotlivá 1. pololetí (v mld. Kč)

Graf č. 11: Inkaso daní z příjmů fyzických osob v jednotlivých měsících 1. pololetí let 2021 a 2022 (v mld. Kč)

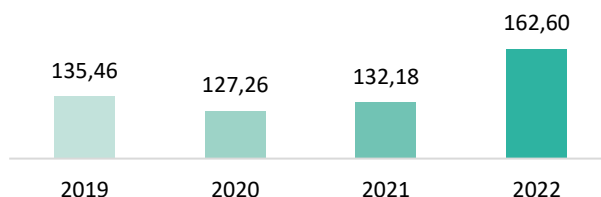

Zdroj: informační portál MONITOR.

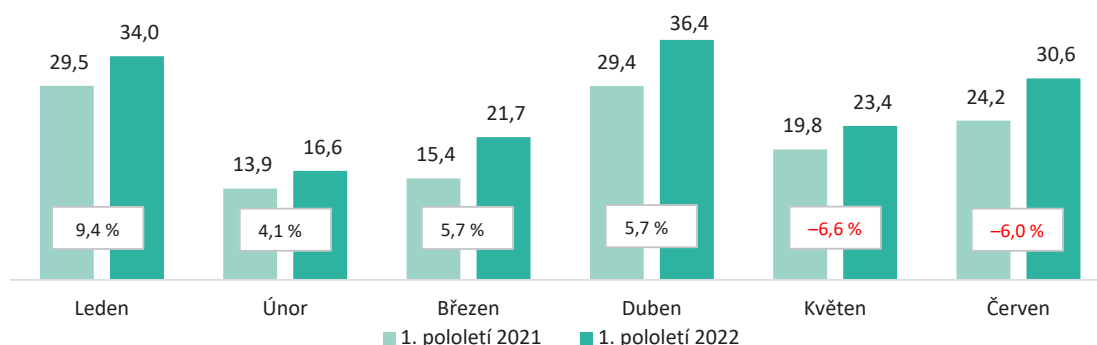

Výrazný růst cenové hladiny zboží a služeb od začátku roku 2022 se stal určujícím faktorem pro meziroční zvýšení inkasa daně z přidané hodnoty o 30,42 mld. Kč, tj. o 23,0 %. Dosažené inkaso této daně překonalo i výběr z předcovidového roku 2019, ačkoliv od roku 2021 došlo po změně zákona o rozpočtovém určení daní ke snížení podílu příjmů státního rozpočtu z této daně. Vysoké spotřebitelské ceny včetně důležitých energetických komodit, které generují vyšší základ pro daňové sazby z přidané hodnoty, zcela eliminovaly některá další přijatá opatření snižující výběr DPH (např. prominutí DPH z energií a zdravotnických prostředků, posun lhůty podání přiznání k DPH pro subjekty podnikající v dopravě). Jak znázorňuje následující graf, inkaso daně z přidané hodnoty v jednotlivých kalendářních měsících bylo meziročně vyšší, a to i přesto, že od kalendářního měsíce května 2022 dochází k ochlazení spotřeby domácností, což se projevilo na poklesu maloobchodních tržeb.

Inkaso daně z přidané hodnoty za jednotlivá 1. pololetí (v mld. Kč)

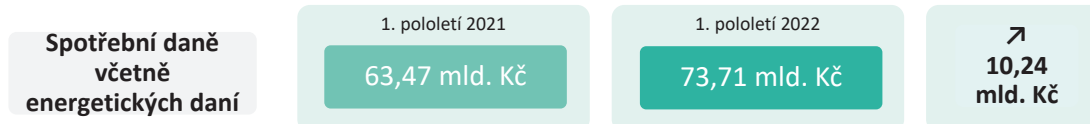

Graf č. 12: Inkaso daně z přidané hodnoty v jednotlivých měsících a meziroční vývoj tržeb maloobchodu (v mld. Kč, v %)

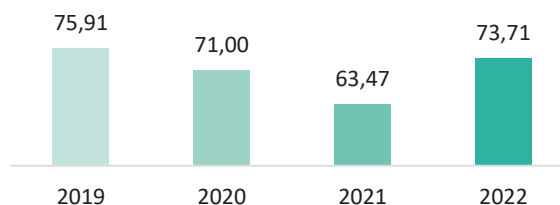
Zdroj: informační portál MONITOR, Český statistický úřad.

STRMĚ ROSTOUCÍ INFLACE V PRŮBĚHU 1. POLOLETÍ 2022, KTERÁ SE V TUZEMSKÉ EKONOMICE PLOŠNĚ PROMÍTLA DO CEN ZBOŽÍ A SLUŽEB VČETNĚ KLÍČOVÝCH ENERGETICKÝCH KOMODIT, SE VÝZNAMNĚ PODÍLELA NA VYŠŠÍM INKASU DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY. NASTUPUJÍCÍ POKLES SPOTŘEBY DOMÁCNOSTÍ ČI ZPOMALENÍ PODNIKATELSKÝCH AKTIVIT FIREM POD VLIVEM VYSOKÝCH CEN ENERGIÍ SE ZATÍM V OBJEMU INKASA TĚTO DANĚ NEPROJEVILY.

Na meziročním zvýšení příjmů ze spotřebních daní včetně energetických daní ve výši 10,24 mld. Kč (tj. o 16,13 %) se podílelo inkaso daně z minerálních olejů, které bylo vyšší o téměř 3,78 mld. Kč. S ohledem na mimořádnou ekonomickou situaci (vysoký nárůst cen pohonných hmot) vyvolanou ruskou agresí na Ukrajině bylo přijato původně krátkodobé opatření v podobě zákona č. 131/2022 Sb.⁵, kterým byla snížena sazba spotřební daně z benzínu a motorové nafty pro období červen až září 2022⁶. Tato změna se s ohledem na splatnost daně projeví negativním dopadem na státní rozpočet v odhadované výši cca 4 mld. Kč až v druhém pololetí roku 2022. Obdobně i výběr inkasa ze spotřebních daní z tabákových výrobků provázal meziroční nárůst o 4,60 mld. Kč, ke kterému napomohlo další plánované navýšení sazeb daní u tabákových výrobků a zvýšení prodeje ve srovnání s 1. pololetím roku 2021, jež bylo doprovázeno protiepidemickými opatřeními. Pozitivní dopad na celkové plnění příjmů z této skupiny daní přinesl zákon č. 382/2021 Sb.⁷ Od 1. ledna 2022 došlo ke zvýšení procentní sazby odvodu a rozšíření okruhu zařízení, na která se vztahuje odvod. Samotné inkaso odvodu z elektřiny ze slunečního záření se tak meziročně zvýšilo o 1,33 mld. Kč, tj. o 184,02 %.

Inkaso spotřebních a energetických daní za jednotlivá 1. pololetí (v mld. Kč)

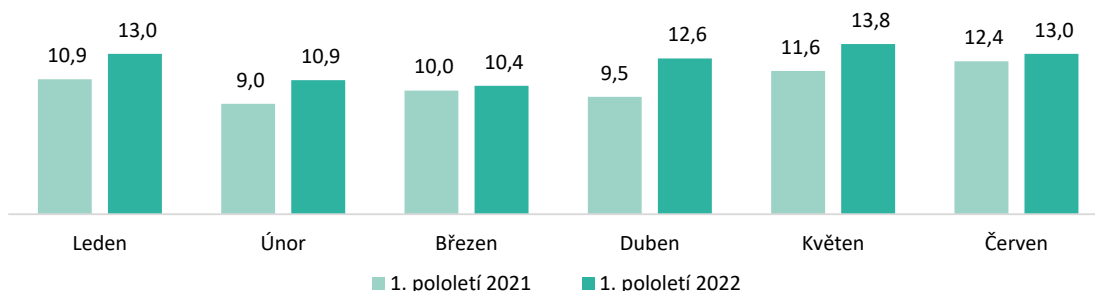

5 Zákon č. 131/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

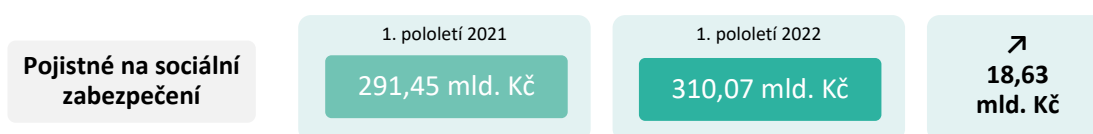
6 Zákonem č. 286/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, se prodloužila účinnost stávajícího snížení sazby spotřební daně z motorové nafty do konce roku 2023.

7 Zákon č. 382/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Graf č. 13: Inkaso spotřebních daní včetně energetických daní v jednotlivých měsících (v mld. Kč)

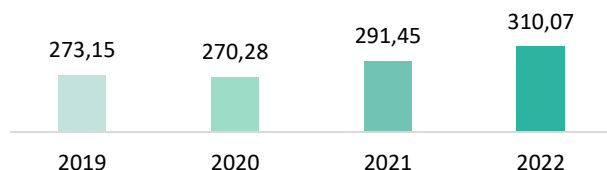

Zdroj: informační portál MONITOR.

Příjmy z pojistného na sociální zabezpečení pokračovaly ve svém rostoucím trendu, kdy se meziročně zvýšily o 18,63 mld. Kč (tj. o 6,39 %). Tuzemská ekonomika si dlouhodobě udržuje vysokou míru zaměstnanosti, kdy na nerovnovážném trhu práce stále dominuje vyšší poptávka po pracovní síle. Zároveň skokově nastupující inflace v průběhu 1. pololetí roku 2022 vytvářela tlak zaměstnanců na větší zvýšení objemu mezd a platů. Tuto skutečnost dokládají rovněž sledované ukazatele ze strany České správy sociálního zabezpečení, z nichž mimo jiné vyplývá, že došlo k postupnému navýšení celkového počtu poplatníků pojistného mezi jednotlivými obdobími, a to i vůči předcovidovému roku 2019. Důležitým aspektem ovlivňujícím zvýšení inkasa pojistného na sociální zabezpečení je i meziročně rostoucí průměrný měsíční vyměřovací základ na jednoho pojištěnce, tento základ se k 30. červnu 2022 zvýšil o 1 728 Kč, tj. o 5,3 %.

Inkaso pojistného na sociální zabezpečení za jednotlivá 1. pololetí (v mld. Kč)

Tabulka č. 1: Vývoj vybraných ukazatelů spojených s inkasem pojistného na sociální zabezpečení (v počtu osob, v Kč)

Ukazatel	k 30. 6. 2019	k 30. 6. 2020	k 30. 6. 2021	k 30. 6. 2022	Meziroční změna
Počet zaměstnaných pojištěnců	4 602 157	4 503 437	4 551 777	4 585 214	33 437
Počet OSVČ povinných platit zálohy na důchodové pojištění*	706 869	20	719 049	742 268	23 219
Počet občanů dobrovolně důchodově pojištěných	9 262	9 404	9 636	10 026	390
Počet poplatníků celkem	5 318 288	4 512 861	5 280 462	5 337 508	57 046
Průměrný měsíční vyměřovací základ na jednoho pojištěnce (v Kč)	29 679	29 178	32 714	34 442	1 728

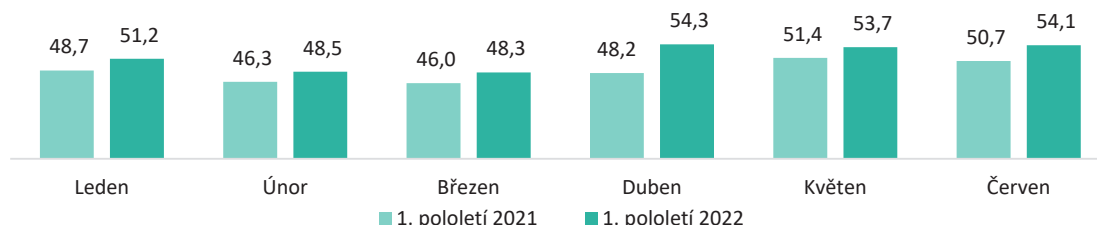
Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení.

Pozn.: Poslední sloupec „Meziroční změna“ srovnává 1. pololetí 2022 s 1. pololetím 2021.

* Počet OSVČ povinných platit zálohy na důchodové pojištění k 30. 6. 2020 souvisí s přijatým zákonem č. 136/2020 Sb., kterým byly prominuty zálohy na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti pro všechny osoby samostatně výdělečně činné za kalendářní měsíce březen až srpen 2020.

Tento trend se odrazil i v rozdílu očekávaného růstu objemu mezd a platů podle makroekonomické predikce Ministerstva financí (srpen 2021), která počítala pro rok 2022 s meziročním růstem o 3,9 %. Poslední zveřejněná makroekonomická predikce Ministerstva financí (srpen 2022) už predikuje pro rok 2022 více než dvojnásobný meziroční růst o 9,8 %.

Graf č. 14: Inkaso pojistného na sociální zabezpečení v jednotlivých měsících (v mld. Kč)

Zdroj: informační portál MONITOR.

CELKOVÉ PŘÍJMY STÁTNÍHO ROZPOČTU ZA 1. POLOLETÍ ROKU 2022 SE MEZIROČNĚ ZVÝŠILY O 74,24 MLD. KČ A PŘEKONALY TAK I STEJNÉ OBDOBÍ ROKU 2019, KTERÉ PŘEDCHÁZELO EPIDEMICKÉ KRIZI. TUZEMSKÁ EKONOMIKA BYLA OD ZAČÁTKU ROKU SILNĚ OVLIVNĚNA NASTUPUJÍCÍ VYSOKOU INFLACÍ, JEŽ SE „POZITIVNĚ“ PROMÍTLA DO VYŠŠÍHO VÝBĚRU DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY. POKRAČUJÍCÍ VYSOKÁ ZAMĚSTNANOST A RŮST OBJEMU PLATŮ A MEZD (ZEJMÉNA V SOUKROMÉM SEKTORU⁸), KTERÉ JSOU ZA SOUČASNÉ SITUACE POD SILNÝM TLAKEM POŽADAVKŮ ZAMĚSTNANCŮ NA JEJICH NAVÝŠENÍ, SE NADÁLE PODÍLELY NA ROSTOUCÍM TRENDU VÝBĚRU POJISTNÉHO NA SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ.

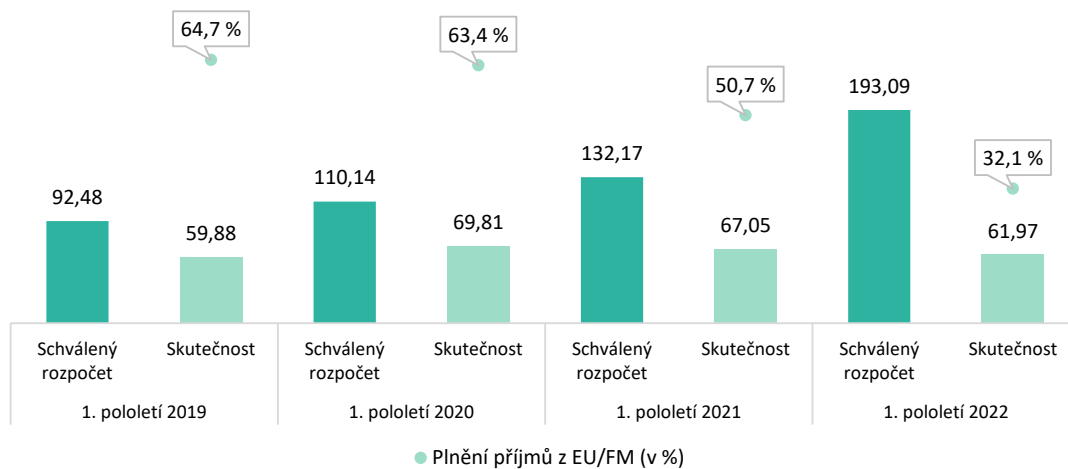
Plnění příjmů z EU/FM⁹ včetně společné zemědělské politiky (dále také „SZP“) ve výši 61,97 mld. Kč bylo za 1. pololetí roku 2022 v meziročním srovnání nižší o 5,08 mld. Kč. Pokles přijatých prostředků o 4,24 mld. Kč se týkal především operačních programů programového období 2014–2020. Čerpání alokovaných prostředků v rámci operačních programů podle pravidla n+3 pro rok 2022 splnily průběžně všechny operační programy.

Schválený rozpočet příjmů z EU/FM ve výši 193,09 mld. Kč byl na rozdíl od předchozího hodnoceného období výrazně nenaplněn (plnění ve výši 32,1 %). Hlavním důvodem je prozatím nulové plnění příjmů z *Národního plánu obnovy* (zařazeného do víceletého finančního rámce 2021–2027), u kterého byl na rok 2022 schválen rozpočet ve výši 45,3 mld. Kč. U tohoto nově přijatého nástroje určeného pro oživení a odolnost ekonomiky (zmírnění dopadů epidemie covidu-19) se až v průběhu letošního roku postupně rozbíhá realizace financování projektů. V návaznosti na to lze předpokládat, že proplacení výdajů, resp. plnění příjmů z rozpočtu EU v rámci *Národního plánu obnovy*, bude probíhat z větší části až v následujících letech.

8 Analýza *Vývoj českého trhu práce – 2. čtvrtletí 2022* vydaná Českým statistickým úřadem dne 5. září 2022.

9 Jedná se o finanční prostředky (bez národních prostředků) sledované podle prostorového a nástrojového třídění (tj. s nástrojem) dle vyhlášky č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě.

Graf č. 15: Plnění příjmů z EU/FM za první pololetí let 2019–2022 (v mld. Kč, v %)

Zdroj: informační portál MONITOR.

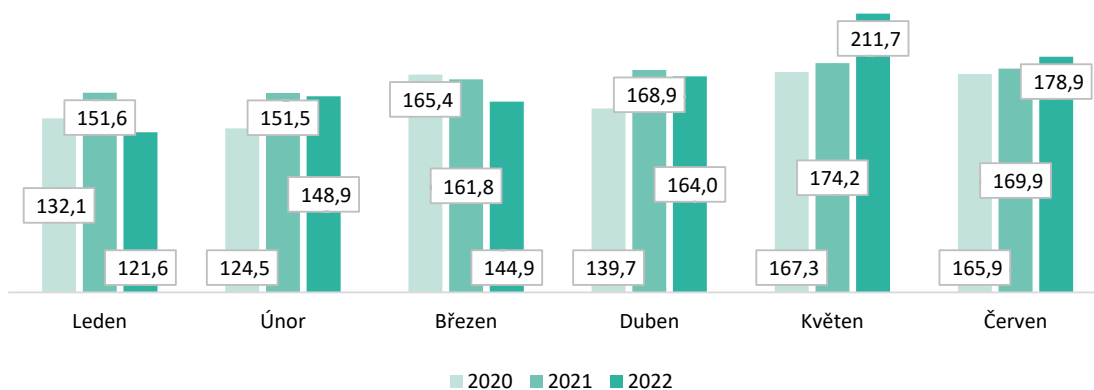
VI. VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU

Výdaje státního rozpočtu za 1. pololetí 2022 dosáhly celkové výše 969,97 mld. Kč, což bylo meziročně o 7,86 mld. Kč méně. Rozpočet výdajů stanovený zákonem byl na příslušný rok schválen až v březnu 2022¹⁰ a činil 1 893,24 mld. Kč. Oproti schválenému rozpočtu z roku 2021 došlo k navýšení o 7,63 mld. Kč.

Na meziročním poklesu výdajů se podílely pouze běžné výdaje, které se snížily o 16,23 mld. Kč, naopak kapitálové výdaje se zvýšily o 8,37 mld. Kč. Výše výdajů byla významně ovlivněna snižující se podporou související s epidemií covidu-19, dopady vzniklými válečným konfliktem na Ukrajině a růstem důchodových dávek. Jelikož kapitoly hospodařily do 18. března 2022 podle ukazatelů rozpočtového provizoria, nemohly celkové měsíční výdaje státního rozpočtu v tomto období překročit částku 157,1 mld. Kč. Jak je patrné z následujícího grafu, od dubna 2022 docházelo k nárůstu čerpání výdajů a zejména v květnu 2022 bylo čerpání nadprůměrné (způsobeno transfery státním fondům, krajům a vysokým školám).

Graf č. 16: Vývoj čerpání celkových výdajů v jednotlivých měsících (v mld. Kč)

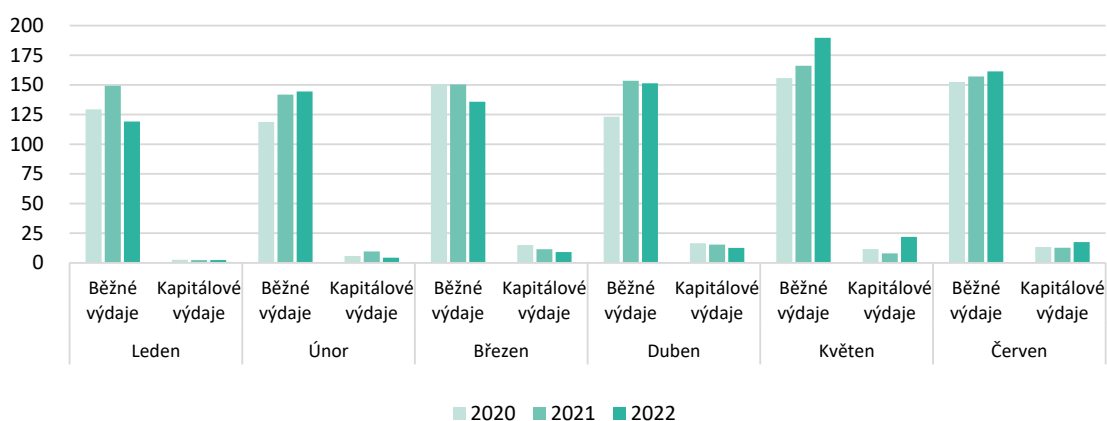

Zdroj: informační portál MONITOR.

10 Zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022.

Nejvýraznější změny nastaly u neinvestičních transferů podnikatelům, v pololetí 2022 byly vykázány ve výši 34,10 mld. Kč a oproti předchozímu roku zaznamenaly propad o 51,13 mld. Kč (u právnických osob byl pokles o 44,57 mld. Kč a u fyzických osob o 6,87 mld. Kč). Snížení těchto transferů je důsledkem končící podpory boje proti epidemii covidu-19 a jejich výše byla nižší i oproti pololetí 2020 (o 10,16 mld. Kč). Výrazně meziročně vzrostly opět sociální dávky (o 21,27 mld. Kč), a to zejména dávky důchodového pojištění, které byly kvůli provedeným valorizacím v lednu a červnu 2022 v reakci na vysokou míru inflace meziročně vyšší o 18,21 mld. Kč. Tempo růstu platby státu za státní pojištěnce oslabilo, přesto v pololetí 2022 dosáhla souhrnná platba 71,65 mld. Kč. V pololetí 2020 byla platba 41,02 mld. Kč a v pololetí 2021 dosáhla 63,42 mld. Kč. Kvůli válečnému konfliktu na Ukrajině byla provedena opatření, která spočívala v pořizování a ochraňování státních hmotných rezerv podle usnesení vlády ČR z dubna 2022 č. 294 s celkovým dopadem ve výši 6,1 mld. Kč. Výdaje na obsluhu státního dluhu činily v pololetí 2022 celkem 23,0 mld. Kč a oproti prvnímu pololetí předchozího roku vzrostly o 4,4 mld. Kč. Růst těchto výdajů bude z důvodu rostoucího zadlužení státu pokračovat i v dalších letech. V oblasti kapitálových výdajů došlo k navýšení především u investičních transferů státním fondům, tyto transfery byly meziročně vyšší o 10,36 mld. Kč. Uvedené zvýšení se týkalo hlavně dopravy a ekologických záležitostí.

Graf č. 17: Vývoj čerpání běžných a kapitálových výdajů v jednotlivých měsících (v mld. Kč)

Zdroj: informační portál MONITOR.

Hospodaření státního rozpočtu v posledních letech mimořádně ovlivňovala epidemie covidu-19. Kapitoly státního rozpočtu vynaložily na řešení dopadů epidemie v 1. pololetí 2020 celkem 42,08 mld. Kč, v 1. pololetí 2021 celkem 101,82 mld. Kč a v 1. pololetí 2022 celkem 45,09 mld. Kč. S ústupem epidemie a snižujícími se výdaji souvisejícími s ní se vyskytla další mimořádná mezinárodní situace, a to válečný konflikt na Ukrajině. Kapitoly státního rozpočtu v 1. pololetí 2022 vykázaly výdaje, které se vztahují ke konfliktu na Ukrajině, ve výši 8,37 mld. Kč.

Tabulka č. 2: Výdaje státního rozpočtu v 1. pololetí let 2020–2022 (v mld. Kč)

Ukazatel	2020	2021	2022
Výdaje	894,91	977,83	969,97
Mimořádné výdaje (epidemie covidu-19, konflikt na Ukrajině)	42,08	101,82	53,46
Mandatorní výdaje	453,33	493,33	523,74
Výdaje na platy*	59,40	60,21	60,86
Kapitálové výdaje	64,98	59,71	68,07
Zbýlé výdaje	275,12	262,76	263,84

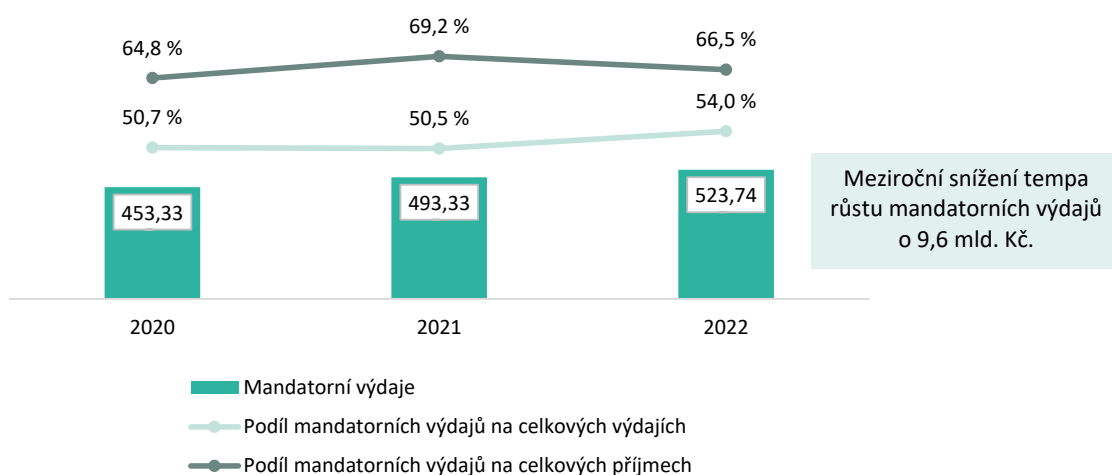
Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí z let 2020 až 2022.

* Výdaje na platy jsou včetně obdobných a souvisejících výdajů a zároveň neobsahují výdaje na platy vynaložené v souvislosti s epidemií covidu-19.

VÝDAJE STÁTNÍHO ROZPOČTU BYLY V PRVNÍM ČTVRTLETÍ ROKU 2022 OVLIVNĚNY ROZPOČTOVÝM PROVIZORIEM A OMEZENOU MOŽNOSTÍ ČERPÁNÍ; NA KONCI PRVNÍHO POLOLETÍ 2022 BYLY MEZIROČNĚ NIŽŠÍ, I KDYŽ ČERPÁNÍ KAPITÁLOVÝCH VÝDAJŮ BYLO VYŠŠÍ. PO ODEČTENÍ VÝDAJŮ SOUVISEJÍCÍCH S MIMOŘÁDNÝMI VLIVY, VYBRANÝCH POVINNÝCH I KAPITÁLOVÝCH VÝDAJŮ BYLY ZBYLÉ VÝDAJE MEZIROČNĚ MÍRNĚ VYŠŠÍ. KVŮLI NEJASNÉ SITUACI OHLEDNĚ VÁLEČNÉHO KONFLIKTU NA UKRAJINĚ A VZNIKLÉ UPRCHLICKÉ A ENERGETICKÉ KRIZI LZE OČEKÁVAT V DRUHÉM POLOLETÍ ROKU 2022 ZNAČNÝ NÁRŮST VÝDAJŮ, KTERÝ JE PATRNÝ I Z NOVELY ZÁKONA O STÁTNÍM ROZPOČTU¹¹, VE KTERÉ BYL ROZPOČET VÝDAJŮ NAVÝŠEN O 160 MLD. KČ.

Mandatorní výdaje se v 1. pololetí 2022 meziročně zvýšily o 30,41 mld. Kč na 523,74 mld. Kč. Z důvodu meziročního růstu těchto výdajů a poklesu celkových výdajů došlo k navýšení podílu mandatorních výdajů na celkových výdajích. Příjmy státního rozpočtu se rovněž meziročně zvýšily, a to o 74,24 mld. Kč, což se promítlo do podílu mandatorních výdajů na příjmech. Tento podíl se snížil, avšak stále dvě třetiny příjmů připadly na povinné výdaje vyplývající ze zákonů, smluv či dohod.

Graf č. 18: Mandatorní výdaje a jejich podíl na celkových příjmech a výdajích v 1. pololetí let 2020–2022
(v mld. Kč, v %)

Zdroj: Zpráva o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí 2022.

MANDATORNÍ VÝDAJE, PŘEDEVŠÍM DÁVKY DŮCHODOVÉHO POJIŠTĚNÍ, SE STÁVAJÍ I KVŮLI VYSOKÉ MÍŘE INFLACE VELMI RIZIKOVOU SLOŽKOU VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU. PŘÍJMY DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU NESTAČÍ POKRÝT JEHO VÝDAJE, COŽ S SEBOU PŘINÁŠÍ NUTNOST ZVÝŠENÍ PŘÍJMŮ NEBO VÝPŮJČNÍ POTŘEBY STÁTU. OD LEDNA 2020 KONČILO HOSPODAŘENÍ DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU PRAVIDELNĚ V DEFICITU. V 1. POLOLETÍ 2022 BYL DEFICIT TOHOTO SYSTÉMU 10,41 MLD. KČ.

Výdaje zahrnuté do programového financování dosáhly v 1. pololetí 2022 celkem 107,30 mld. Kč. Oproti předchozím obdobím se jedná o výrazné zvýšení, které je však způsobeno změnou zákona o rozpočtových pravidlech¹². Novela upravila členění programového financování¹³, rozšířila rozsah informací o dotacích a návratných finančních výpomocích a snížila administrativu v případě dotačních neinvestičních akcí. Celková výše výdajů na programové financování byla ovlivněna kromě rozpočtového provizoria také ruskou agresí na Ukrajině nebo zvyšující se mírou inflace. Nejvyšší čerpání bylo vykázáno v kapitole 327 – *Ministerstvo dopravy*, a to 35,11 mld. Kč; z převážné většiny byly tyto prostředky určeny Státnímu fondu dopravní infrastruktury. Provedená zákonná úprava se nejvíce projevila v kapitole 333 – *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*, u které došlo k čerpání výdajů ve výši 29,79 mld. Kč, z toho 28,23 mld. Kč bylo vykázáno v novém *Rozpočtovém informačním systému zjednodušené evidence dotací*.

11 Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 57/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2022 (sněmovní tisk č. 284).

12 Zákon č. 484/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

13 Od 1. ledna 2022 se výdaje programového financování dělí do tří modulů: *Správa majetku ve vlastnictví státu*, *Evidenční dotační systém a Rozpočtový informační systém zjednodušené evidence dotací*. *Rozpočtový informační systém zjednodušené evidence dotací* je nový modul, do kterého byly z *Evidenčního dotačního systému* přesunuty investiční dotační programy spolufinancované ze zdrojů EU a finančních mechanismů. *Rozpočtový informační systém zjednodušené evidence dotací* tak eviduje programy obsahující neinvestiční dotační akce a dotační akce financované ze zahraničních zdrojů.

Tabulka č. 3: Výdaje programového financování v 1. pololetí let 2020–2022 (v mld. Kč)

Kapitola	2020			2021			2022		
	RS	RK	SK	RS	RK	SK	RS	RK	SK
307 – Ministerstvo obrany	16,14	18,44	5,53	25,07	25,69	5,86	27,43	29,91	7,38
314 – Ministerstvo vnitra	6,12	10,00	2,30	6,48	10,59	1,83	8,77	12,61	2,27
315 – Ministerstvo životního prostředí	11,69	21,84	4,47	7,38	18,38	4,95	7,12	22,73	8,72
317 – Ministerstvo pro místní rozvoj	24,96	34,38	12,21	27,84	36,26	12,09	25,00	36,48	11,18
322 – Ministerstvo průmyslu a obchodu	7,83	8,74	3,69	5,57	9,27	3,52	10,87	12,39	4,13
327 – Ministerstvo dopravy	50,87	69,98	33,54	98,24	101,90	28,89	66,80	97,39	35,11
329 – Ministerstvo zemědělství	2,34	3,92	0,98	2,70	7,59	1,29	1,10	6,18	1,61
333 – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	6,41	9,73	1,92	4,61	9,87	2,15	2,84	39,98	29,79
334 – Ministerstvo kultury	3,40	7,51	0,92	2,81	8,75	0,62	2,61	10,55	1,87
335 – Ministerstvo zdravotnictví	3,01	6,33	1,93	3,39	6,62	2,04	8,23	11,92	2,34
Ostatní	7,54	13,35	2,21	9,14	18,82	2,61	5,24	13,55	2,91
Celkem	140,32	204,22	69,69	193,24	253,73	65,85	166,00	293,70	107,30

Zdroj: informační portál MONITOR.

Pozn.: Do tabulky byly vybrány kapitoly, u kterých byly rozpočty nebo skutečnost výdajů alespoň v jednom pololetí let 2020 až 2022 vyšší než 5 mld. Kč.

RS – rozpočet schválený, RK – rozpočet konečný, SK – skutečnost.

Období rozpočtového provizoria ovlivnilo také nároky z nespotřebovaných výdajů, které se během této doby nemohly využívat. Na začátku roku činil jejich stav 162,80 mld. Kč a v 1. pololetí 2022 byly zapojeny ve výši 106,0 mld. Kč (běžné NNV ve výši 54,72 mld. Kč a kapitálové NNV ve výši 51,32 mld. Kč), což bylo oproti 1. pololetí 2021 o 32 mld. Kč méně. Na druhou stranu však došlo k jejich meziročně lepšímu čerpání, které dosáhlo 45 %. Nejvíce meziročně vzrostly stavy NNV určených na projekty a programy spolufinancované z rozpočtu EU/FM včetně společné zemědělské politiky, a to mj. i kvůli pomalému rozjezdu programového období 2021–2027. Naopak nejvíce poklesly nároky účelově určené, které souvisely s končící podporou vztahující se k epidemii covidu-19. Nejvyšší stavy NNV jsou evidovány zejména u transferů státním fondům a právnickým osobám nebo u investičních transferů obcím a příspěvkovým organizacím.

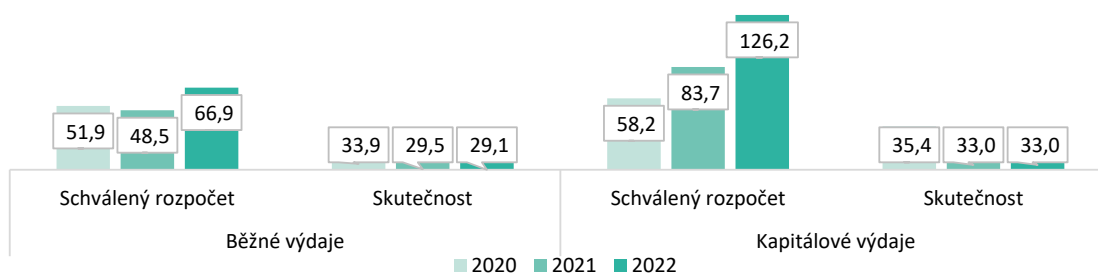
Tabulka č. 4: Stavby nároků z nespotřebovaných výdajů (v mld. Kč)

Členění nároků	1. 1. 2020	30. 6. 2020	1. 1. 2021	30. 6. 2021	1. 1. 2022	30. 6. 2022	Meziroční změna stavu k 1. 1. 2022	Meziroční změna stavu k 30. 6. 2022
Profilující nároky	110,06	21,95	142,93	28,27	130,18	47,56	-12,75	19,29
- na platy a ostatní platby za provedenou práci	4,22	1,34	4,57	1,31	4,21	1,25	-0,36	-0,06
- na projekty a programy spolufinancované z rozpočtu EU/FM včetně SZP	58,39	11,08	49,17	12,25	57,71	23,36	8,54	11,11
- na programové financování	41,35	7,78	56,40	13,54	55,59	18,33	-0,81	4,80
- účelově určené	1,53	0,32	29,61	0,43	10,16	3,73	-19,45	3,31
- na výzkum, vývoj a inovace	4,57	1,43	3,17	0,76	2,50	0,88	-0,68	0,13
Neprofilující nároky	20,09	6,20	31,75	8,08	32,62	8,92	0,87	0,85
Celkem	130,14	28,15	174,68	36,35	162,80	56,48	-11,88	20,13

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

Celkové výdaje kryté z rozpočtu EU/FM včetně SZP (dále také „výdaje EU/FM“) dosáhly za 1. pololetí 2022 celkové výše 62,07 mld. Kč, což je oproti první polovině loňského roku snížení o 0,48 mld. Kč. Na meziročním poklesu se podílely běžné výdaje (pokles o 0,44 mld. Kč) i kapitálové výdaje (pokles o 0,04 mld. Kč). Schválený rozpočet běžných výdajů EU/FM byl čerpán z 43,5 % (v pololetí předchozího roku z 60,9 %) a rozpočet kapitálových výdajů EU/FM z 26,1 % (v pololetí 2021 z 39,4 %). Celkově došlo v 1. pololetí 2022 ke zhoršení čerpání schváleného rozpočtu celkových výdajů EU/FM, a to na 32,1 %. V pololetí 2021 bylo čerpání rozpočtu těchto výdajů 47,3 % a v 1. pololetí 2020 téměř 63 %.

Graf č. 19: Běžné a kapitálové výdaje EU/FM v 1. pololetí let 2020–2022 (v mld. Kč)

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

Výši výdajů EU/FM v 1. pololetí roku 2022 ovlivnilo zejména nízké čerpání prostředků z programového období 2021–2027, které bylo jen 9,53 mld. Kč. U operačního programu *Doprava 2021–2027* nedošlo v prvním pololetí 2022 k žádnému čerpání výdajů, přímé platby SZP také nebyly realizovány a z *Národního plánu obnovy*, který má pro rok 2022 schválen rozpočet ve výši 45,30 mld. Kč, bylo čerpáno jen 21 %. V rámci končícího programového období 2014–2020 bylo celkově schváleno 100,48 mld. Kč a čerpáno 52,27 mld. Kč (tj. 52 %).

Tabulka č. 5: Čerpání výdajů EU/FM vč. SZP v 1. pololetí let 2020–2022 (v mld. Kč)

Nástroj	2020		2021		2022	
	Schválený rozpočet	Skutečnost	Schválený rozpočet	Skutečnost	Schválený rozpočet	Skutečnost
OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020	12,00	11,30	10,00	7,55	20,29	7,84
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání 2014–2020	12,77	6,69	13,25	6,26	3,91	3,54
OP Zaměstnanost 2014–2020	6,69	3,88	6,07	4,15	4,59	2,72
OP Doprava 2014–2020	11,00	13,04	19,28	12,08	16,65	7,30
OP Životní prostředí 2014–2020	9,88	2,86	6,19	3,06	7,43	2,50
Integrovaný regionální operační program 2014–2020	20,90	11,42	24,45	11,02	31,82	9,92
Program rozvoje venkova 2014–2020	8,35	7,86	7,50	6,52	8,98	5,74
Přímé platby zemědělcům 2014–2020	21,94	9,55	21,00	9,71	0,00	8,72
OP Doprava 2021–2027			0,00	0,00	15,77	0,00
Strategický plán SZP – přímé platby 2021–2027			0,00	0,00	22,05	0,00
<i>Národní plán obnovy</i>			16,20	0,00	45,30	9,50
Ostatní	6,61	2,69	8,24	2,22	16,30	4,27
Celkem	110,14	69,29	132,17	62,54	193,09	62,07

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

Pozn.: Do tabulky byly vybrány nástroje, u kterých byl schválený rozpočet výdajů nebo jeho čerpání vyšší než 0,5 mld. Kč.

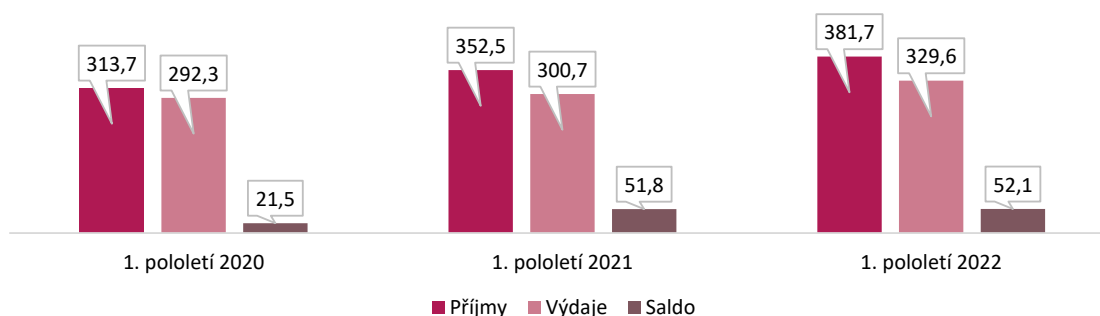
OP – operační program.

V AKTUÁLNÍM PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2021–2027 DOCHÁZÍ STEJNĚ JAKO V PŘEDCHOZÍCH PROGRAMOVÝCH OBDOBÍCH KE ZNAČNÉMU ZPOŽDĚNÍ ČERPÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ. V 1. POLOLETÍ 2022 BYLO V RÁMCI PROGRAMOVÉHO OBDOBÍ 2021–2027 ZE SCHVÁLENÉHO ROZPOČTU VÝDAJŮ STANOVENÉHO NA CELÝ ROK 2022 VE VÝŠI 92,42 MLD. KČ VYČERPÁNO POUZE 10,3 %.

VII. VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ

Souhrnné hospodaření územních rozpočtů po konsolidaci skončilo na konci 1. pololetí 2022 v přebytku 52,1 mld. Kč. Kladných výsledků hospodaření dosáhly všechny úrovně územních rozpočtů. Zásadní vliv na zvýšení inkasa příjmů územních rozpočtů od roku 2021 (po zrušení superhrubé mzdy) mělo zvýšení podílu krajů a obcí na celostátním hrubém výnosu daní podle zákona o rozpočtovém určení daní¹⁴. Naopak aktuální zhoršená ekonomická situace pod vlivem vysoké inflace, nastupující energetická krize nebo nutnost zabezpečit pomoc nově příchozím uprchlíkům z Ukrajiny (např. regionální školství, zajištění dočasného ubytování) byly hlavní důvody meziročního zvýšení výdajů o 28,9 mld. Kč.

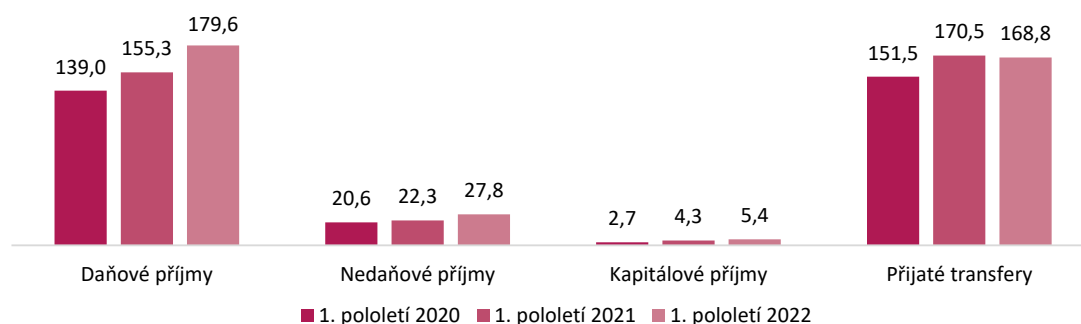
Graf č. 20: Bilance příjmů a výdajů uzemních rozpočtů za 1. pololetí let 2020–2022 (v mld. Kč)

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

Celkové příjmy územních rozpočtů v 1. pololetí 2022 meziročně vzrostly o 29,2 mld. Kč na 381,7 mld. Kč, na čemž se podílely nejvíce daňové příjmy (zaznamenaly nárůst ve výši 24,3 mld. Kč). **Obdobně jako u příjmů státního rozpočtu bylo zvýšení inkasa daňových příjmů územních rozpočtů ovlivněno vysokou cenovou hladinou zboží a služeb, která se promítla do meziročního zvýšení inkasa příjmů sdílené daně z přidané hodnoty o 15,8 mld. Kč.** Na meziročním zvýšení nedaňových příjmů územních rozpočtů ve výši 5,5 mld. Kč, tj. o 24,7 %, měly největší podíl příjmy z úroků z bankovních účtů, a to zejména z účtů zřízených obcemi. Zvyšování základních úrokových sazeb ze strany České národní banky (protiinflační nástroj) a vysoké zůstatky peněžních prostředků na bankovních účtech krajů a obcí výrazně zvýšily příjmy z úroků o 2,24 mld. Kč, tj. téměř o 900 %. **Vzhledem k míře inflace se však tyto finanční prostředky na bankovních účtech i přes vyšší úrokové sazby reálně nezhodnocují.**

Graf č. 21: Celkové příjmy územních rozpočtů za 1. pololetí let 2020–2022 (v mld. Kč)

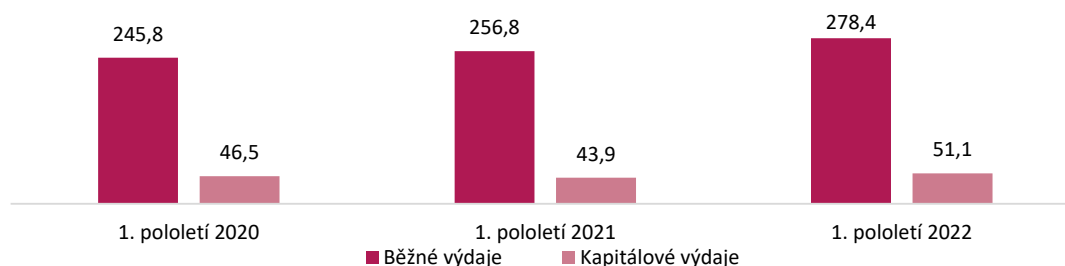

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

¹⁴ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).

Celkové výdaje územních rozpočtů v 1. pololetí 2022 dosáhly 329,6 mld. Kč a meziročně vzrostly o 28,9 mld. Kč. Na jejich celkové zvýšení měla vliv inflace (např. zvýšení cen služeb, stavebních prací, elektrické energie, pohonných hmot), ale i aktuálně zajišťovaná pomoc uprchlíkům z Ukrajiny. I z těchto důvodů se zvýšilo čerpání běžných výdajů o 21,7 mld. Kč. Obdobně i kapitálové výdaje byly čerpány o 7,2 mld. Kč více v porovnání s loňským pololetím, na kterém se v plné míře podílely investice obcí. Zároveň ale územní rozpočty za 1. pololetí 2022 využily prozatím 28,8 % schváleného rozpočtu kapitálových výdajů.

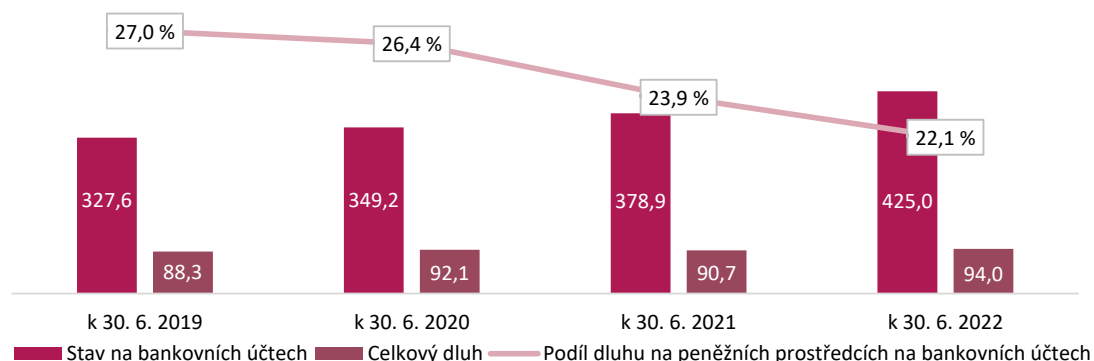
Graf č. 22: Výdaje územních rozpočtů za 1. pololetí let 2020–2022 (v mld. Kč)

Zdroj: Integrovaný informační systém Státní pokladny.

Přebytkové hospodaření územních rozpočtů za 1. pololetí roku 2022 se projevilo na dalším nárůstu stavu finančních prostředků na bankovních účtech (včetně příspěvkových organizací). Stav finančních prostředků na bankovních účtech ke konci června 2022 činil 425,0 mld. Kč. V porovnání se zůstatkem na bankovních účtech na konci roku 2021 ve výši 367,5 mld. Kč došlo ke zvýšení o 57,5 mld. Kč.

Graf č. 23: Zůstatek na bankovních účtech a zadlužení územních rozpočtů za 1. pololetí let 2019–2022 (v mld. Kč, v %)

Zdroj: zprávy o plnění státního rozpočtu České republiky za 1. pololetí z let 2019–2022.

ZVÝŠENÝ PODÍL KRAJŮ A OBCÍ NA CELOSTÁTNÍM HRUBÉM VÝNOSU DANÍ OD ROKU 2021 A RYCHLE ROSTOUCÍ INFLACE OD ZAČÁTKU LETOŠNÍHO ROKU BYLY FAKTORY, KTERÉ SE PROJEVILY NA STRANĚ PŘÍJMŮ VYŠŠÍM INKASEM DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY. OPAČNÝM EFEKTEM INFLACE JE ZVÝŠENÍ VÝDAJŮ ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ. I ZA SOUČASNÉ ZHORŠENÉ EKONOMICKÉ SITUACE SI ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY ZACHOVALY VYSOKÉ PŘEBYTKOVÉ HOSPODAŘENÍ.

SEZNAM ZKRATEK

ČEPS	Česká elektroenergetická přenosová soustava
ČEZ	České energetické závody
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
FM	finanční mechanismy (fondy Evropského hospodářského prostoru a Norska a <i>Program švýcarsko-české spolupráce</i>)
HDP	hrubý domácí produkt
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NNV	nároky z nespotřebovaných výdajů
OP	operační program
OSVČ	osoby samostatně výdělečně činné
p. b.	procentní bod
SZP	společná zemědělská politika

